

Huis te Blottinghe te Rijswijk (ZH)

Een beperkt verkennend archeologisch
booronderzoek

J. Eijsackers

J.M. Koot

Huis te BLOOTE of BLOOTINGE onder Ryswyk van voren. 1729.

Colofon

Rijswijkse Archeologische Rapporten, nummer 38, december 2011

Titel: Huis te Blotinghe te Rijswijk (ZH). Een beperkt verkennend archeologisch booronderzoek. Auteurs: J.M.. Koot, J. Eijsackers

Afbeeldingen, tenzij anders vermeld: A. Bleeker, O. Dorenbos, L. Westerkamp

ISBN/EAN: 978-90-8681-034-5

© Copyright Gemeente Rijswijk

De gemeente Rijswijk aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit het gebruik van resultaten van dit onderzoek of de toepassing van de adviezen.

Huis te Blotinghe te Rijswijk (ZH)

Een beperkt verkennend archeologisch booronderzoek

J. Eijsackers

J.M. Koot

Gemeente Rijswijk
Afdeling Stad en Samenleving,
Sectie Ruimtelijke en Economische Ontwikkeling
Bureau Monumentenzorg en Archeologie

Inhoud

1.	Inleiding	4
2.	Administratieve gegevens	6
3.	Beschrijving van het onderzoeksgebied	7
3.1.	Deelgebied 1: de voortuin van de KPN-centrale	7
3.2.	Deelgebied 2: de achtertuin van Laan te Blotinghe 2	7
4.	Geologie en historie van het onderzoeksgebied	8
5.	Onderzoeksvragen	13
6.	Uitvoering van het onderzoek	14
6.1.	Uitvoering onderzoek deelgebied 1: de voortuin van de KPN-centrale	14
6.2.	Uitvoering van het onderzoek deelgebied 2: de achtertuin van Laan te Blotinghe 2	15
7.	Resultaten van het onderzoek.	17
7.1.	De resultaten van het onderzoek deelgebied 1: de voortuin van de KPN-centrale	17
7.2.	De resultaten van het onderzoek deelgebied 2: de achtertuin van Laan te Blotinghe 2	18
8.	Beantwoording van de onderzoeksvragen	20
9.	Conclusies en aanbevelingen	21
10.	Literatuur	22
Bijlage 1	Boorstaat	23
Bijlage 2	Boorbeschrijving	24

Afbeelding 1. Kaart van Nederland. Rijswijk ligt bij de ster.

Afbeelding 2. Topografische kaart van Rijswijk. De locatie Te Blotinghe bevindt zich bij de ster.

1. Inleiding

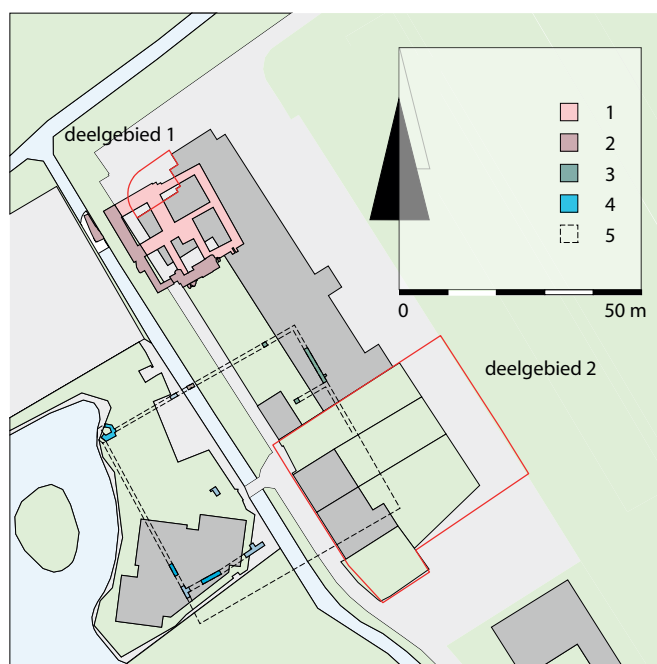
Op de hoek van de Laan te Blotinghe en de Tulpstraat bevindt zich een bedrijfsgebouw van de KPN (afb. 3). Dit pand is in 1955-1956 gebouwd als telefooncentrale. Tijdens het graven van de bouwput trof men funderingen aan van het huis van Dirk van Hodenpijl. Hij liet kort voor 1384 deze woning bouwen en droeg het in 1384 in leen op aan de graaf van Holland. Het omgrachte complex bestond uit een voorburcht met hoofdburcht. Enkele jaren later, in 1392, liet de graaf van Holland het bouwwerk als represaillemaatregel slopen. Rond 1400 werd het huis herbouwd op de locatie van de voorburcht (zie hoofdstuk 4).

Afbeelding 3.
De KPN-centrale vanaf de
Tulpstraat.

De in 1955 vrijgelegde funderingen werden opgemeten door de archeoloog J.G.N. Renaud¹ waarna het muurwerk werd verwijderd. De funderingen behoorden tot de veertiende eeuwse hoofdburcht. Lange tijd werd vermoed, dat alleen de westgevel de sloop van 1955 had doorstaan. Deze gevel viel buiten de bouwput en werd in 1956 aan de bovenzijde vrijgelegd zodat J.G.N. Renaud de plattegrond kon aanvullen. Tijdens een bodemsanering in 2001 bleek ook een deel van het zuidelijke

Afbeelding 4.
Overzicht van het Huis van Dirk van Hodenpijl,
vanaf de zestiende eeuw Huis te Blotinghe geheten.
1= hoofdburcht, 14 eeuw, resten verwijderd 1955;
2= hoofdburcht, 14e eeuw, nog aanwezig; 3 = voor-
burcht, 14e of 15e eeuw; 4 = voorburcht, 16e of
17e eeuw; 5 = contourlijn voorburcht en herbouw-
de huis, 15e - 18e eeuw.
In rood zijn de 2 gebieden waarin het booronder-
zoek plaatsvond aangegeven.

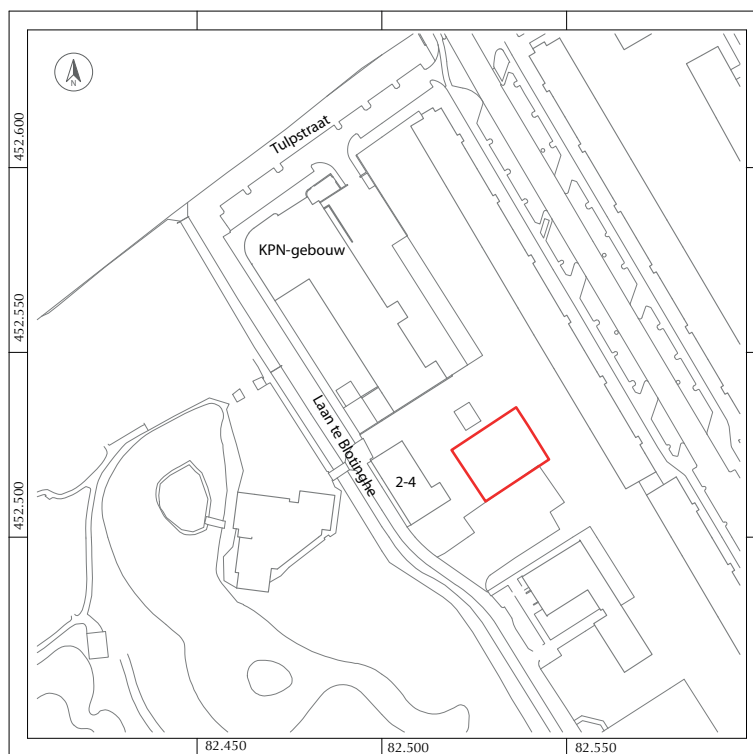
¹ Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek, nadien opgegaan in de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed.

muurwerk nog in de bodem aanwezig te zijn. Dit muurwerk bevindt zich in de tuin van het KPN-gebouw.

De voorburch met de vijftiende eeuwse herbouw is voor een belangrijk deel nog in de bodem bewaard gebleven. Waarnemingen in 1990 en 1991-1992 hebben op verschillende plaatsen hiervoor aanwijzingen opgeleverd. Op afbeelding 4 is het verspreidingsgebied van de nu bekende funderingen en grachten weergegeven.

Er zijn nog veel vragen over de omvang, de inrichting en de conserveringstoestand van de archeologische resten. In 2008 was er gelegenheid om op twee 'puntlocaties' een waarneming te verrichten. Het onderzoek vond plaats door het Bureau Monumentenzorg en Archeologie van de afdeling Stad en Samenleving, sectie REO van de gemeente Rijswijk en de Archeologische Werkgroep Rijswijk. Een woord van dank is op zijn plaats aan de eigenaren van de grond; de KPN (voortuin) en de familie Slootweg (achtertuin). Directe aanleiding voor het onderzoek was de verkoop van een smalle reststrook grond door de gemeente Rijswijk aan de familie Slootweg. Met deze strook werd de tuin iets groter en zal deze opnieuw worden ingericht (afb. 5). Het onderzoek bestaat uit enkele grondboringen op beide onderzoekslocaties. In dit rapport worden de resultaten van het onderzoek gepresenteerd.

Afbeelding 5.
Plattegrond van het gebied Tulpstraat/Laan te Blotinghe, met in rood het door de familie Slootweg aangekochte stuk tuingrond.

2. Administratieve gegevens

Datum	: december 2011
Opdrachtgever	: Gemeente Rijswijk Postbus 5305 2280 HH Rijswijk
Uitvoerder	: Gemeente Rijswijk, SenS/REO/ Bureau Monumentenzorg en Archeologie
Bevoegd gezag	: Gemeente Rijswijk
Naam deskundige	: dhr. drs. O. Holthausen
Beheer en plaats van documentatie	: Gemeente Rijswijk, SenS/REO/ Bureau Monumentenzorg en Archeologie Bogaardplein 15 2284 DP Rijswijk
Archis onderzoeksmeldingnummer	: 32710

Locatie

Toponiem	: Huis te Blotinghe
Plaats	: Laan te Blotinghe 2 en Tulpstraat 2
Gemeente	: Rijswijk

RD-coördinaten

Locatie Tulpstraat 2	X=82.471; Y= 452.587, noordhoek X=82.474; Y= 452.580, oosthoek X=82.465; Y= 452.582, westhoek X=82.466; Y= 452.574, zuidhoek
locatie Laan te Blotinghe 2:	X=82.529; Y= 452.549, noordhoek X=82.546; Y= 452.522, oosthoek X=82.517; Y= 452.494, zuidhoek X=82.494; Y= 452.527, westhoek

Kadastrale gegevens locatie Tulpstraat 2

Gemeente Rijswijk	: Rijswijk
Sectie	: A
Kadastrale nummers	: 3114

Kadastrale gegevens locatie Laan te Blotinghe 2

Gemeente Rijswijk	: Rijswijk
Sectie	: A
Kadastrale nummers	: 3475 (ged.), 3587, 3756, 3585, 3586, 3757

3. Beschrijving van het onderzoeksgebied

Het onderzoeksgebied bestaat uit twee delen: de voortuin van het KPN-gebouw, Tulpstraat 2 (deelgebied 1) en de achtertuin van het pand Laan te Blotinghe 2 (deelgebied 2, afb. 6).

De woningen Laan te Blotinghe 2 en 4 zijn Rijksmonumenten. Vanwege de archeologische waarden is het gebied waarop het Huis te Blotinghe stond, op de Archeologische Monumentenkaarten opgenomen (nr. 30G-021, monumentnummer 4055). In het vigerende bestemmingsplan Oud-Rijswijk geldt voor dit terrein een verplichting voor een aanlegvergunning vanwege de archeologische waarden.

Afbeelding 6.
De ligging van de
deelgebieden 1 en 2

3.1. Deelgebied 1: de voortuin van de KPN-centrale aan de Tulpstraat

De voortuin ligt op de hoek van de Tulpstraat en de Laan te Blotinghe en omgeven door een tuinmuur van ca. 1m hoog. De tuin is ongeveer 60 m² groot. Langs het gebouw zijn lichtkokers voor de kelderderdieping van het pand, hemelwaterafvoeren en padverhardingen. Een groot deel van de tuin is dichtbegroeid met struiken die het werken ernstig bemoeilijkten. Nochtans kon een meetlijn van ruim acht meter worden uitgelegd van waaruit de boringen en prikmetingen konden worden ingemeten.

3.2. Deelgebied 2: de achtertuin van Laan te Blotinghe 2

De achtertuin van het pand Laan te Blotinghe 2 ligt aan de zuid- en de oostzijde van het pand Laan te Blotinghe 2. De verkochte strook grond ligt daar weer ten oosten van en is geheel begroeid met ondoordringbaar struikgewas en daardoor niet toegankelijk.

De tuin is deels bestraat met stoeptegels en deels beplant. De totale omvang van de tuin bedraagt zo'n 1300 m². Voor zover niet te dicht begroeid of in gebruik voor andere doeleinden, was de tuin beschikbaar voor onderzoek. Het netto beschikbaar oppervlak voor het onderzoek bedroeg in werkelijkheid maar een klein deel van de genoemde 1300 m², zo'n 400 m².

4. Geologie en historie van het onderzoeksgebied

Rijswijk bevindt zich in een geologische zone die deel uitmaakt van de Nederlandse kustvlakte. Nadat de kustlijn rond 4100 voor Chr. zijn meest landinwaartse positie, globaal op de lijn Ypenburg – Rijswijk-Zuid, had bereikt, verplaatste deze zich terug in westelijke richting. Hierbij werden strandwallen gevormd. Omstreeks 3800-3200 voor Chr. ontstond de strandwal waarop o.a. het Rijswijkse Bos en de oude dorpskern gelegen zijn (Laag van Voorburg, afb. 10). Deze strandwal strekt zich uit van Voorschoten tot in Wateringen. Op de strandwal werden ook duinen gevormd. Vanaf omstreeks 3000 voor Chr. vond op de flanken en in laaggelegen delen van en buiten de strandwal veengroei plaats door de stijging van de grondwaterspiegel. Dit veenpakket, het Hollandveen, behoort tot de Formatie van Nieuwkoop (zie o.a. geologische eenheid 11). De hooggelegen delen van de strandwal, vooral daar waar zich duinen hadden gevormd, bleven vrij van veengroei.

Vanaf omstreeks 500 voor Chr. kreeg de zee weer vat op het gebied: een grote getijdengeul (geologische eenheid 7, behorende tot het Laagpakket van Walcheren) drong via de Maasmond door tot diep in het achterland. Buiten de hoofdgeul en de vele zijtakken werd klei afgezet, hoofdzakelijk in de laaggelegen gebieden, zelfs tot op de flanken van de strandwal. Deze getijdenafzettingen (geologische eenheden 1 t/m 6) van het zogenaamde Gantelsysteem vonden plaats tot ongeveer 200 voor Chr. Bodemkartering heeft de loop van de hoofdgeul van de Gantel in kaart gebracht; deze loopt door Naaldwijk, Wateringen en buigt in Rijswijk af in de richting van Delft. Vanuit de hoofdgeul drongen kleinere geulen of zijtakken door in het omliggende landschap. Een belangrijk deel van de veenlaag werd weggeslagen. Over het resterende deel van het veen kwam een dik pakket klei- en zand. De lagere delen van de strandwal liggen daardoor op een diepte van enkele meters beneden het maaiveld en zijn bedekt met veen en klei.

Vanaf het ontstaan van de strandwal woonden er mensen. Voor het onderzoek naar het Huis te Blotinghe zijn vooral de Late Middeleeuwen en de Nieuwe tijd van belang. In de Late Middeleeuwen vond vanuit de strandwal de ontginning plaats van het omliggende klei en veengebied. Er werden sloten gegraven om het gebied te ontwateren en boerderijen gebouwd voor de bedrijfsvoering.

Op de strandwal stonden boerderijen die zowel op de strandwal als het naast gelegen deel van het klei- en veengebied hun bedrijf hadden. In de loop van de dertiende eeuw lieten edelen op de strandwal woningen van baksteen bouwen. Een van deze woningen werd gebouwd door Dirk van Hodenpijl. Kort na de voltooiing van zijn woning droeg hij deze in 1384 in leen op aan de graaf van Holland. De woning bestond uit twee delen: een voorburcht waarop de bijgebouwen, de stallen en personeelsverblijven stonden en een hoofdburcht waar woonruimte was voor de edelman en zijn familie. De woning was voorzien van een gracht. Bij de woning behoorde land, de economische basis van de edelman. Tijdens de Hoekse- en Kabeljauwse twisten werd de woning in 1392 in opdracht van de Graaf van Holland gesloopt².

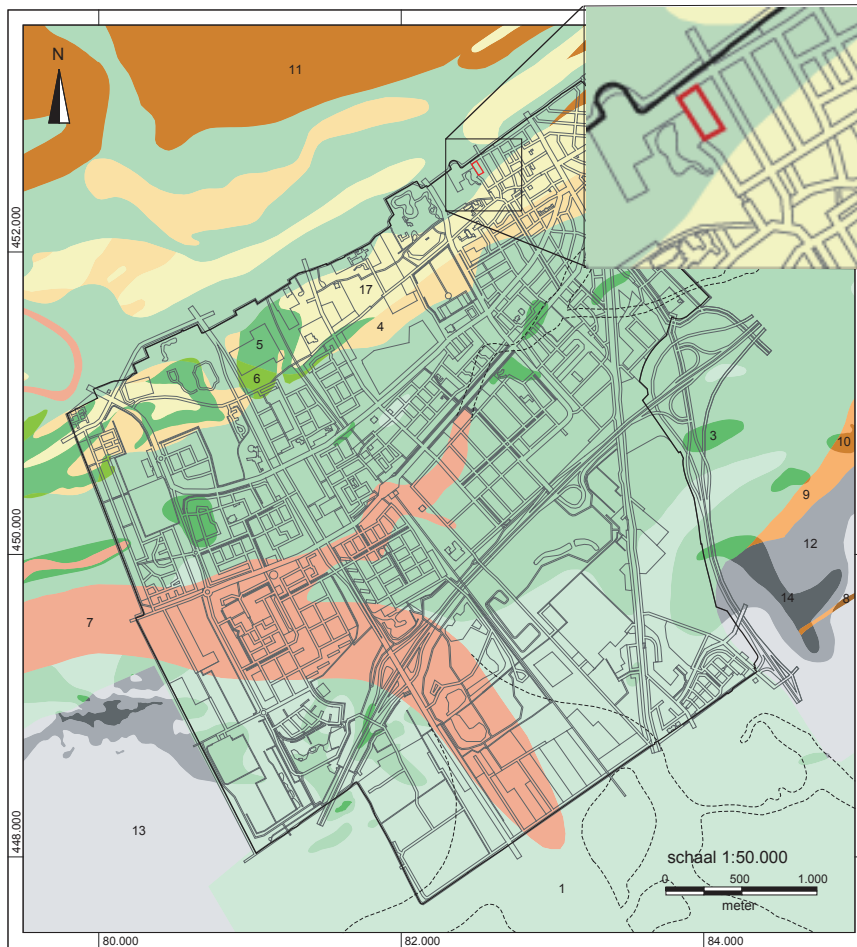
Rond 1400 vond een verzoening plaats tussen Dirk van Hodenpijl en de graaf van Holland. Dirk van Hodenpijl liet zijn woning herbouwen. De nieuwbouw vond plaats op de plek van de voorburcht. De woning is op enkele tekeningen en gravures uit de zeventiende en de achttiende eeuw afgebeeld (afb. 8). In 1757 liet de toenmalige eigenaar het huis slopen³.

---

2 Renaud 1957.

3 Koot 1990

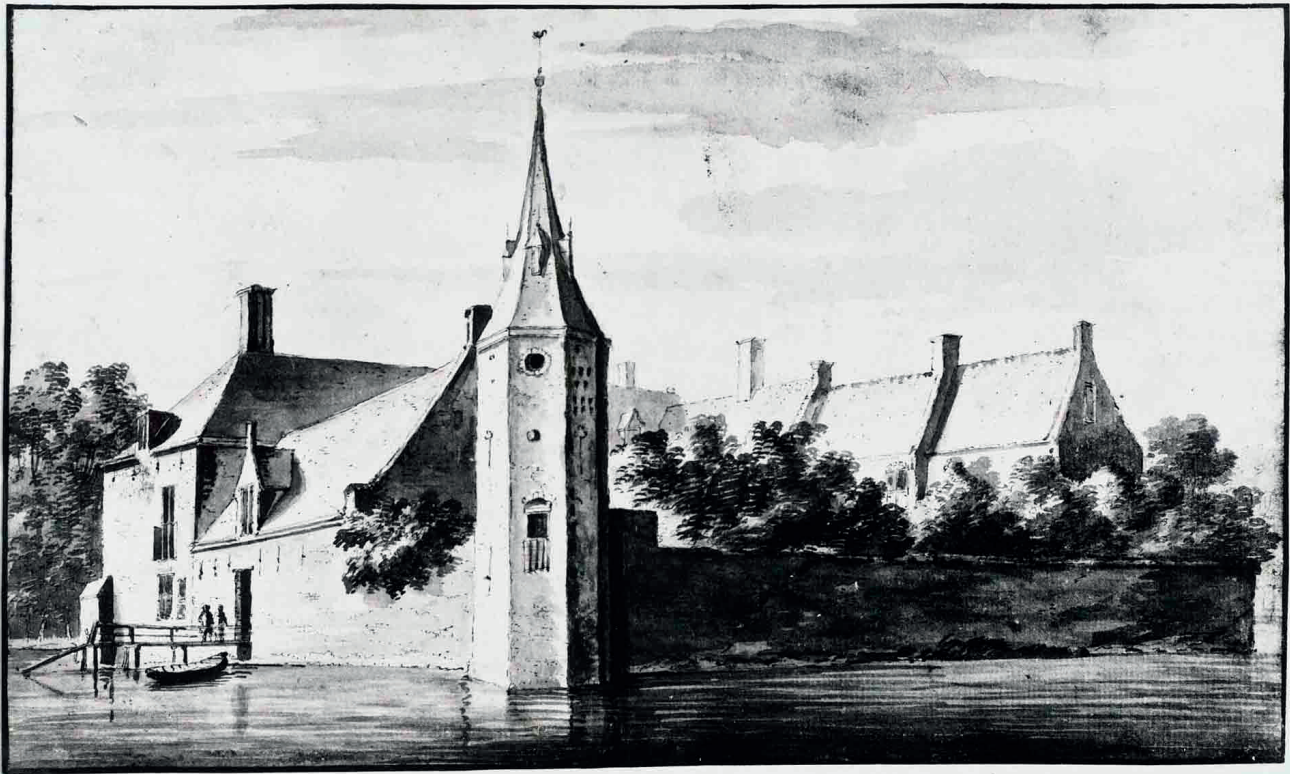

Legenda Geologie Locatie onderzoek

- Laagpakket van Walcheren aan maaiveld of onder stadsophogingsdek (hoofdzakelijk zand)**
- 1 Laagpakket van Walcheren op Hollandveen op Laagpakket van Wormer en waar de top van de zandafzettingen van het Laagpakket van Wormer en/of de Laag van Rijswijk dieper liggen dan 5m -NAP
  - 2 Laagpakket van Walcheren op Hollandveen op Laagpakket van Wormer en/of Laag van Rijswijk en waar de top van de zandafzettingen van het Laagpakket van Wormer en/of de Laag van Rijswijk ondieper liggen dan 5m -NAP
  - 3 Laagpakket van Walcheren op Hollandveen, op Laag van Ypenburg, op Laag van Rijswijk of Laagpakket van Wormer
  - 4 Laagpakket van Walcheren op Hollandveen, op Laag van Voorburg, op Laagpakket van Rijswijk
  - 5 Laagpakket van Walcheren, op Laag van Voorburg
  - 6 Laagpakket van Walcheren, op Laag van Rijswijk en/of Laagpakket van Wormer
  - 7 Laagpakket van Walcheren, waar de Gantel Laag (geulafzettingen) zich diep ingesneden heeft in de onderliggende afzettingen
  - 8 Laagpakket van Walcheren (Gantel Laag), met een beperkte insnijding in de onderliggende afzettingen (restant Hollandveen is nog aanwezig)
- Formatie van Nieuwkoop aan maaiveld of onder stadsophogingsdek (hoofdzakelijk zand)**
- 8 Hollandveen op Laagpakket van Wormer en waar de top van de zandafzettingen van het Laagpakket van Wormer en/of de Laag van Rijswijk dieper liggen dan 5m -NAP
  - 9 Hollandveen op Laagpakket van Wormer en waar de top van de zandafzettingen van het Laagpakket van Wormer en/of de Laag van Rijswijk ondieper liggen dan 5m -NAP
  - 10 Hollandveen, op Laag van Ypenburg
  - 11 Hollandveen, op Laag van Voorburg
- Laagpakket van Wormer aan maaiveld**
- 12 Afzettingen van Wormer aan maaiveld en waar de top van de zandafzettingen van het Laagpakket van Wormer of de Laag van Rijswijk ondieper liggen dan 5m -NAP
  - 13 Afzettingen van Wormer aan maaiveld en waar de top van de zandafzettingen van het Laagpakket van Wormer of de Laag van Rijswijk dieper liggen dan 5m -NAP
  - 14 Laag van Ypenburg, eventueel bedekt met een dunne laag van het Laagpakket van Wormer
- Laagpakket van Schoorl aan maaiveld of onder stadsophogingsdek (hoofdzakelijk zand)**
- 17 Laag van Voorburg, met eventueel een deklaag van de Laag van Den Haag, dunner dan 2m

Afbeelding 7. Gemeente Rijswijk en de onderzoekslocatie (rood), geprojecteerd op de geologische situatie.

Afbeelding 8.

Huis Te Blotinghe op een tekening van Roelant Roghman uit ca 1650.

Herkomst afbeelding: www.kastelenbeeldbank.nl/

Op het terrein werd in 1792 een boerderij gebouwd die in de negentiende eeuw werd gesplitst in een aantal woningen. Een deel van de oostelijke gracht bleef tot diep in de negentiende eeuw open (afb. 9). Voor die tijd was het terrein van het Huis te Blotinghe, na de sloop van het gebouw, in twee delen gescheiden door het graven van een sloot. Het deel ten westen van de sloot behoorde sinds die tijd tot de buitenplaats Welgelegen. Na de Tweede Wereldoorlog werd op dat deel van de tuin het tennispark 'Welgelegen' aangelegd.

Na de Tweede Wereldoorlog vond verdere verkaveling van het terrein plaats. De Laan te Blotinghe met de woningen kwamen in bezit van de gemeente Rijswijk. Het terrein zou opgaan in de grootschalige, naoorlogse, stedelijke uitbreiding van Rijswijk. Enkele woningen werden gesloopt. De panden Laan te Blotinghe 2 en 4 waren

Afbeelding 9.

In kleur de kadastrale kaart uit 1812 met in zwart de lijnen van de huidige topografie. In het midden ligt nog een rechthoekige overblijfsel van de oostelijke gracht.

destijds bewoond waardoor sloop niet plaats vond. Uiteindelijk werd gekozen voor behoud en kwam huisnummer 4 in particuliere handen. Later werd ook huisnummer 2 door de gemeente verkocht. Inmiddels waren beide panden op de Rijksmonumentenlijst geplaatst. In 2010 was het terrein versnipperd en verdeeld over verscheidene eigenaren.

Het noordoostelijk deel van het terrein kwam in bezit van de PTT die er in 1955 een telefooncentrale liet bouwen. Bij het graven van de bouwput kwamen zware funderingen aan het licht (afb.10). Deze werden opgemeten door dr. J.G.N Renaud. Tijdens dit onderzoek bracht dr. Renaud de funderingen van de veertiende eeuwse hoofdburcht in kaart en publiceerde het onderzoeksresultaat in Die Haghe (Renaud 1957).

Tijdens de uitbreiding van de PTT-centrale in 1965 vond weer onderzoek plaats. Ditmaal vond het onderzoek plaats op het terrein van de voorburcht. Later, in 1990 en 1991-1992, volgden waarnemingen door de Archeologische Werkgroep Rijswijk. Deze vonden in hoofdzaak plaats op het terrein van het Tennispark Welgelegen. Het laatste onderzoek vond plaats in 2001. Toen verrichtten archeologen van de gemeente Rijswijk een waarneming bij een bodemsanering in de zijtuin van de centrale. Bij die waarneming bleek een deel van de zuidgevel van de veertiende eeuwse hoofdburcht nog aanwezig te zijn (afb 11). Tot dan toe werd aangenomen, dat deze gevel volledig gesloopt was bij de aanleg van de bouwput in 1955 (Koot 1998). De gemeente Rijswijk behoort tot de grondeigenaren van het terrein waarop ooit het Huis te Blotinghe stond. Behalve de Laan te Blotinghe en de Tulpstraat behoorde ook een kleine reststrook grond tot haar bezit. De verkoop van de strook aan de eigenaar van Laan te Blotinghe 2 was aanleiding voor een verkennend inventariserend onderzoek naar de breedte van de oostelijke gracht.

*Afbeelding 10.
Foto van de
bouwwerkzaamheden in
januari 1965. Links van het
midden, onder de houten
bouwwerkjes, is een deel
van de fundering van Huis te
Blotinghe te zien.*

In dezelfde periode deed zich ook de gelegenheid voor om in de kleine voortuin van het KPN-complex na te gaan of muurwerk van de noordwesthoek van de donjon nog aanwezig was. Volgens een bouwtekening uit 1955 zou er een olietank zijn geplaatst. Op de tekening is een olietank met betonplaat aangegeven. Dit wijst op een bovengrondse olietank, geplaatst op een betonplaat. De tekening geeft echter het kelderplan weer zodat een ingegraven olietank niet is uit te sluiten. Latere gegevens ontbreken terwijl bij een bodemsanering in 2001 bleek dat de olietank aan de andere zijde van de vleugel in de zijtuin was ingegraven. Klaarblijkelijk heeft men het oorspronkelijke bouwplan gewijzigd of is de olietank op een later moment verplaatst naar de zijtuin.

*Afbeelding 11.
Restanten van de fundering
van de zuidgevel van de
hoofdburcht, gevonden
tijdens de waarneming in
2001.*

5. Onderzoeksvragen

Het onderzoek had de volgende onderzoeksvragen:

Deelgebied 1: de voortuin van de KPN-centrale:

1. Is de fundering van de veertiende eeuwse donjon in de bodem van de voortuin nog aanwezig?
2. Zo ja, waar bevinden de resten zich exact?
3. Is een aanzet van de gracht aanwezig?

Deelgebied 2: de achtertuin van Laan te Blotinghe 2;

4. Is de gracht in de tuin van Laan te Blotinghe 2 aanwezig en kan daarmee de positie van de zuidoosthoek van het complex wordt bepaald?
5. Zo ja, waar bevindt de gracht zich precies?
6. Is de gracht met puin gevuld of heeft het een 'schone' vulling?

6. Uitvoering van het onderzoek

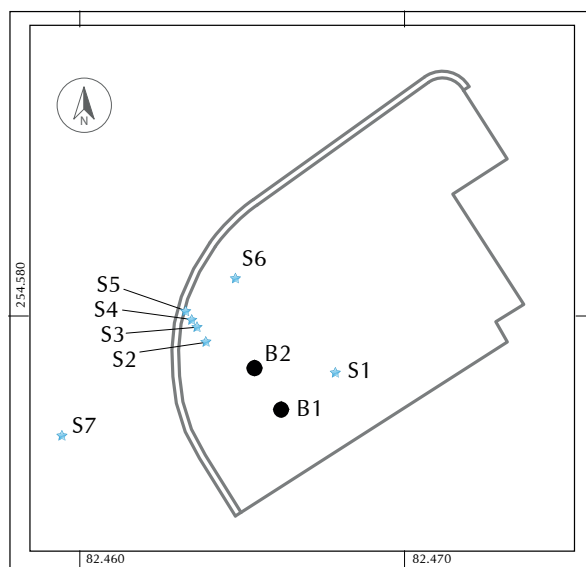
6.1. Uitvoering onderzoek deelgebied 1: de voortuin van de KPN-centrale

Na verkregen toestemming van de KPN kon het onderzoek een aanvang nemen. Eerst werden gegevens verzameld over de ligging van de kabels en leidingen. Het veldwerk vond plaats op zaterdag 23 augustus 2008. Aan het veldwerk werd deelgenomen door: H. en H. Anthonij, R. van de Broeke en J. Eijsackers (allen Archeologische Werkgroep Rijswijk) en J.M. Koot (gemeentelijk archeoloog van Rijswijk).

Er werden twee grondboringen gezet waarbij gebruik werd gemaakt van een edelmanboor en een gutsboor. Veel meer ruimte voor grondboringen was er niet. Met een prikstok is tussen het struikgewas verder gekeken naar plekken met weerstand (aanwijzingen muurwerk, afb. 12).

Afbeelding 12.

De ligging van de 2 boorpunten (zwarte stip) en de 7 prikmetingen (blauwe ster) in deelgebied 1.

Afbeelding 13.

Uitvoering van de boorwerkzaamheden in de voortuin van de KPN-centrale.

Foto: J.M. Koot

De positie van de grondboringen en prikwerk werd ingemeten ten opzichte van een lokaal meetstelsel. Deze is gekoppeld aan het RD-stelsel. Voor de waterpassingen werd gebruik gemaakt van het vaste meetpunt van de gemeente Rijswijk nummer 89, bevestigd aan de zuidwestgevel van het pand Laan te Blotinghe 2 op 0,468m +NAP.

Buiten de tuin konden geen boringen worden gedaan in verband met de aanwezigheid van een groot aantal kabels en rioolleidingen. Buiten het gebied waar kabels en leidingen liggen, is uit eerder onderzoek bekend dat het muurwerk nog aanwezig is. Als referentie voor het prikken in de voortuin is ook in de sloot en het plantsoen ten westen van de voortuin ook geprikt. Hiervoor werd een metalen prikstok met een lengte van 2 meter gebruikt.

6.2. Uitvoering van het onderzoek deelgebied 2: de achtertuin van Laan te Blotinghe 2

Het veldwerk vond plaats in op 13 december 2008 bij temperaturen onder het vriespunt. Voor het onderzoek werd toestemming verleend door de eigenaar, de familie Karbaat-Slootweg. Aan het veldwerk werd deelgenomen door H. Anthonij, J. Eijsackers Cor Guldenmundt, G. Koster en A. Lever (allen Archeologische Werkgroep Rijswijk) en J.M. Koot (gemeentelijk archeoloog van Rijswijk) (afb. 13).

Het booronderzoek kon niet overal in de tuin plaats vinden door de aanwezige vegetatie, verharding en opslag. Stoeptegels mochten tijdelijk worden verwijderd indien nodig. De positie van de grondboringen en prikwerk werd ingemeten ten opzichte van een lokaal meetstelsel. Deze is gekoppeld aan het RD-stelsel. Voor de waterpassingen werd gebruik gemaakt van het vaste meetpunt van de gemeente Rijswijk nummer 89, bevestigd aan de zuidwestgevel van het pand Laan te Blotinghe 2 op 0,468m +NAP.

De onderzoeksopzet was gebaseerd op de verwachting dat zich ter plaatse de gracht bevindt van het Huis te Blotinghe. De huidige bebouwing Laan te Blotinghe 2 staat op de zuidoosthoek van het voormalige kasteleiland.

In de tuin werd een raai uitgezet (afb 14). met een oost-westelijke oriëntatie. Voor de boringen werd gebruik gemaakt van een edelmanboor met een diameter van 7 cm en een gutsboor met een diameter van 3 cm. De boringen werden gezet -indien dit

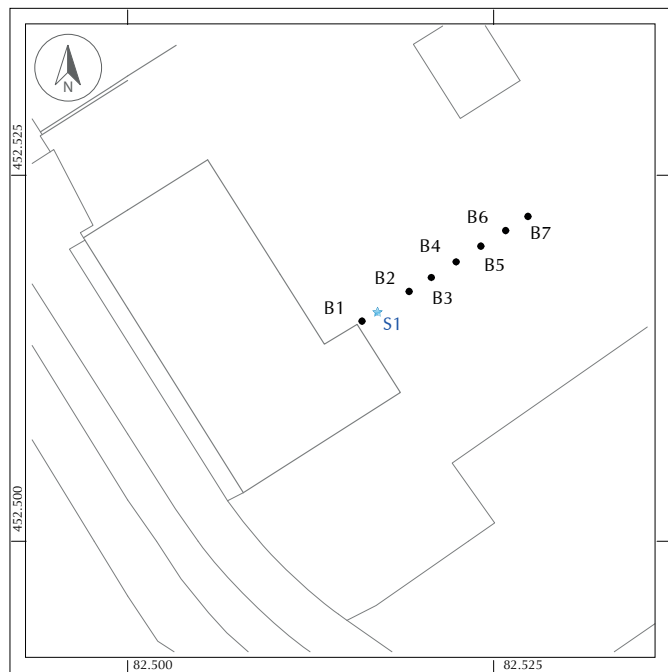
Afbeelding 14.
Uitvoering van het booronderzoek in
deelgebied 2
Foto: J. Eijsackers

mogelijk was- tot in de onderliggende, natuurlijke zandlaag. De top van deze laag bevindt zich op een diepte van ongeveer drie meter beneden maaiveld. In totaal werden 7 boringen gezet. Tussen de boringen 1 en 2 is met een prikstok gesondeerd.

Afbeelding 15.

De ligging van de 7 boorpunten (zwarte stip) en de prikmeting (blauwe ster) in deelgebied 2.

7. Resultaten van het onderzoek

7.1. De resultaten van het onderzoek deelgebied 1: de voortuin van de KPN-centrale

Noch in de boringen, noch bij het prikken werd weerstand van muurwerk ondervonden. Boring 1 vond plaats op de locatie waar zich de noordelijke fundering van het complex moest bevinden. De fundering is in 1955 door J. Renaud opgemeten en had een breedte van 133 tot 250 centimeter. Door het onderzoek van voorgaande jaren is de precieze positie van het door Renaud opgemeten complex vastgelegd. Boring RBLOT08-1 boring 1 is gezet op de plek van deze fundering. Tot een diepte van -2,67 m NAP is de grond geroerd waarna ongeroerde natuurlijke bodemlagen beginnen. Elders op het terrein ligt de top van het muurwerk op een diepte van ongeveer -0,75 tot -1,00 m NAP⁴. Bij boring 1 is geboord tot in de natuurlijke bodemlagen. Eerst een pakket licht blauwgrijze klei met daaronder een pakket bestaande uit laagjes zand, verslagen veen en kleiig zand. Daaronder op -3,10 m NAP begint het strandwalzand.

Toen dat geen succes had is een tweede boring (RBLOT08-1 boring 2) op 1,5 m noordelijker ter controle gezet. Tot een diepte van -2,13 m NAP lijkt de bodem recent verstoord te zijn, mogelijk door de aanleg van de bouwput van 1955 maar vanaf deze diepte bevinden zich bodemlagen bestaande uit laagjes vuil zand met kleikluitjes en humeuze kleilaagjes. Deze lagen behoren tot de vulling van de gracht die rondom het complex lag. Vanaf -2,33 m NAP bevindt zich gelig zand, behorend tot de strandwal (Laag van Voorburg).

Afbeelding 16.
Boring 6, 150-200 cm
Foto: J. Eijsackers

Aangezien uit de boringen bleek, dat op beide plaatsen geen fundamentresten aanwezig waren en geen ruimte was voor meer boringen, is met een prikstok van twee meter lengte ter controle verder gesondeerd.

Er werd eerst gesondeerd op een plek waar eerder muurwerk in situ is geconstateerd (Koot 1990). Deze fundering was in 1990 in de sloot tussen de tennisbanen en het plantsoen gevonden en gedocumenteerd. Het muurwerk loopt door tot in het plantsoen tot aan het voetpad. Onder het voetpad - deze ligt tussen de voortuin en het plantsoen - is het muurwerk verwijderd bij de aanleg van een hoofdriool in 1955-1956. Het muurwerk kon tot zo'n 4 m uit de sloot worden gevolgd (prikpunt 7). De muur werd 'aangeprikt' zodat op ongeveer steeds dezelfde diepte de muur ook binnen de voortuin zou moeten worden gesondeerd. Binnen de tuinmuur werd op de prikpunten 1 t/m 6 op diepten tussen 1,60 m en 2 m soms enige weerstand ondervonden (puinresten of boomwortels), maar daar kon eenvoudig langs gestoten worden. Ook deze sonderingen ondervonden geen weerstand.

⁴ Deze dieptes zijn geconstateerd bij de vondst van het muurwerk in de sloot in 1990 en het muurwerk dat in 2001 is aangetroffen in de zijtuin van de KPN-centrale.

De boringen en de sonderingen wijzen er op, dat binnen de voortuin geen funderingen bewaard zijn gebleven en in 1955 volledig zijn verwijderd bij de aanleg van de bouwput.

7.2. De resultaten van het onderzoek deelgebied 2: de achtertuin van Laan te Blotinghe 2

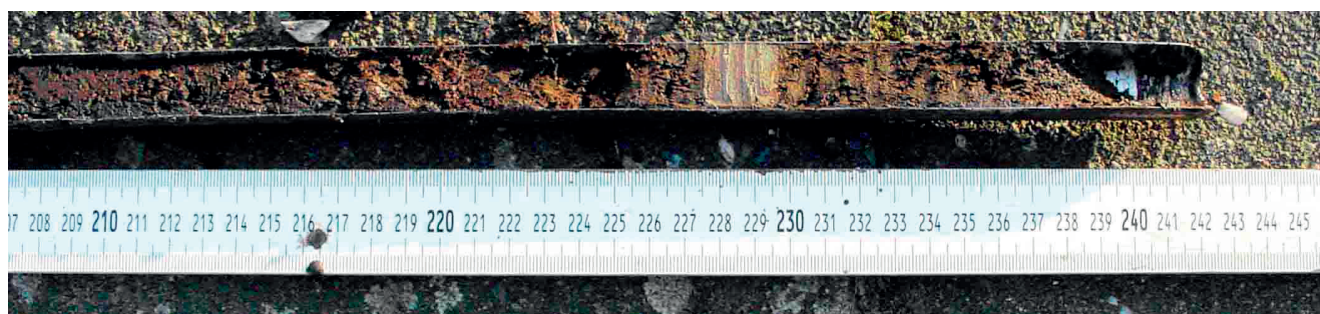
Het algemene beeld van de boringen levert een bodemopbouw op waarbij de toplaag van het maaiveld, gelegen op enkele centimeters boven NAP, afloopt tot -0,38 m NAP (zie bijlage 1). De toplaag bestaat uit geroerde grond. Deels door de gebruikelijke graafwerkzaamheden in de tuin, deels door een bodemsanering die enige jaren geleden heeft plaatsgevonden. Boring 1 bestaat geheel uit geroerde grond tot een diepte van -1,54 m NAP. Op die diepte bevindt zich baksteen, mogelijk een fundering. Deze boring is vlakbij de gevel van het bestaande pand gezet. De weerstand is niet zo vreemd aangezien het zeer waarschijnlijk is, dat het huidige gebouw op de oude fundering is geplaatst.

Boring 2 is recent geroerd tot -1,27 m NAP en gaat dan over in matig humeus, grijsbruin zand. Dit zand lijkt te behoren tot de grond waarmee de gracht in de 18e eeuw is gedempt. Op -2,27 m NAP wordt de bodemlaag van de gracht bereikt. Dit niveau bestaat uit donkergrijs zand en bevat veel puin. Door het grondwater kon de boring niet dieper worden doorgezet.

De boringen 6 en 7 gaven op hoofdlijnen het zelfde beeld als boring 2: recent geroerde grond tot ongeveer -0,80 tot -1,00 m NAP en daarna geleidelijke overgang naar de vulling van de gracht. De gracht lijkt gedempt te zijn met zand dat steeds weer een andere samenstelling heeft; van sterk humeus, bruingrijs zand tot gelig-grijs zand. Soms bevat het zand brokjes puin. In de vulling van de gracht komen dichtere concentraties puin voor. In de boringen RBLOT08-2 nummer 3 (diepte -0,84 m NAP), 4 (diepte -1,08 m NAP) en 5 (diepte -1,52 m NAP) kon niet door het puin worden geboord. Ook in de sondering werd op een diepte van ca. -1,55 m NAP puin aangetroffen waar niet doorheen kon worden geprikt. Alleen in boring 2 werd onder de recent geroerde grond steeds sterk humeus zand opgeboord en op een diepte van -2,27 m NAP een zeer humeus niveau bereikt die geïnterpreteerd is als bodem van de gracht. Door het grondwater moest de boring op een diepte van -2,33 m NAP worden gestaakt.

Ook de afwisselend sterk humeuze zandlagen en venige lagen die in de boringen RBLOT08-2 boringen 6 (vanaf -1,90 m NAP) en 7 (vanaf -2,03 m NAP) zijn aangeboord, kunnen als bodemlagen van de gracht worden geïnterpreteerd. In boring 6 lijkt de bodem van de gracht gemarkeerd te worden door een sterk humeuze, bijna venige zandlaag met wortelhout te liggen op een diepte van -2,10 m NAP tot -2,21 m NAP. Daaronder bevindt zich bruingrijs zand met daarin een ca. 5 centimeter dikke venige laag. Mogelijk behoort het bruingrijze zand ook tot de grachtbodem en is de enige laag de eerste natuurlijke bodemlaag. In boring 7 is van -2,03 tot -2,44 m NAP sterk humeus, donkerbruin zand aangetroffen. Daaronder bevinden

Afbeelding 17.
Boring 7, 210 -250 cm.
Foto: J. Eijsackers

zich natuurlijke bodemlagen: veen op bruinrijze klei op strandwalzand. Wanneer de boringen RBLOT08-2 nummers 2, 6 en 7 met elkaar worden vergeleken, lijkt de bodemlaag van de gracht op een diepte van ongeveer -2,00 tot -2,30 m NAP te liggen. De relatief hoge ligging van de veenlaag in boring RBLOT08-2 nummer 7 duidt er op dat de grachtbodem minder diep ligt en het oostelijk talud is bereikt.

Op basis van boringen RBLOT08-2 nummers 1 t/m 7 is de gracht minimaal 14 meter breed geweest. De zijgevel van Laan te Blotinghe 2 staat op de zuidoosthoek van het terrein waarop het middeleeuwse Huis te Blotinghe stond. Mogelijk is boring 1 nog net op de oude fundering gezet. De zijgevel of anders boring 1 valt samen met de westelijke zijde van de gracht. Boring RBLOT08-2 nummer 7 markeert het talud van de oostelijke zijde van de gracht.

8. Beantwoording van de onderzoeksvragen

Het onderzoek had de volgende onderzoeksvragen:

Voortuin centrale, hoek Tulpstraat en Laan te Blotinghe:

1. Is de fundering van de veertiende eeuwse donjon in de bodem van de voortuin nog aanwezig?

Er zijn geen funderingsresten in de voortuin aanwezig. Alle funderingen binnen de voortuin zijn bij de aanleg van de bouwput in 1955 verwijderd.

2. Zo ja, waar bevinden de resten zich exact?

Zie onderzoeksvraag 1. Niet meer van toepassing.

3. Is een aanzet van de gracht aanwezig?

Tot een diepte van -2,13 m NAP lijkt de bodem recent verstoord te zijn, mogelijk door de aanleg van de bouwput van 1955 maar vanaf deze diepte bevinden zich bodemlagen bestaande uit laagjes vuil zand met kleikluitjes en humeuze kleilaagjes. Deze lagen behoren tot de vulling van de gracht die rondom het complex lag. Vanaf -2,33 m NAP bevindt zich gelig zand, behorend tot de strandwal (Laag van Voorburg).

Achtertuintuin Laan te Blotinghe 2

4. Is de gracht in de tuin van Laan te Blotinghe 2 aanwezig en kan daarmee de positie van de zuidoosthoek van het complex worden bepaald?

De gracht is aanwezig. Een puinlaag verhindert dieper boren. Op drie plaatsen kon wel dieper worden geboord waarbij de bodem van de gracht werd aangeboord.

5. Zo ja, waar bevindt de gracht zich precies?

De gracht strekt zich uit van de oostgevel van het pand Laan te Blotinghe 2 tot minimaal ca. 14 meter in oostelijke richting.

6. Is de gracht met puin gevuld of heeft het een 'schone' vulling?

Een deel van de gracht is gevuld met puin van de sloop van het Huis te Blotinghe wat blijkt uit de boringen RBLOT08-2 nummers 1, 2 t/m 5. Op andere delen van de boorraai is zand aangeboord waarin weinig tot geen puin werd aangetroffen.

9. Conclusies en aanbevelingen

In de voortuin van de KPN-centrale is door een boor- en sonderingonderzoek vastgesteld dat er daar geen funderingen van het middeleeuwse Huis te Blotinghe aanwezig zijn. In boring RBLOT08-1, nummer 2 is mogelijk de noordelijke gracht aangeboord. De betreffende laag kan ook behoren tot de verstoringen van de bouwput van 1955. Bij diepgaand grondwerk in de toekomst moet rekening worden gehouden met resten van de noordgracht.

In de tuin van het pand Laan te Blotinghe 2 zijn de resten van de gracht van het Huis te Blotinghe nog aanwezig. De gracht is minimaal 14 meter breed. De vulling bestaat deels uit een puinlaag waar niet doorheen kon worden geboord en deels uit schoon zand. De top van de grachtvulling bevindt zich op een diepte van ongeveer -0,80 tot -1,00 m NAP. Het maaiveld ligt van ca. +0,12 m NAP (zijgevel Laan te Blotinghe 2) tot -0,38 m NAP oostzijde van de tuin. De vulling van de gracht ligt zo diep dat deze niet is bedreigd door grondwerkzaamheden in de tuin die niet dieper gaan dan ca. -0,75 m NAP.

10. Literatuur

Koot 1990

J.M. Koot, Modderen in een sloot; onderzoek naar het huis te Blotinghe opnieuw geopend, *Kroniek, Orgaan van de Historische Vereniging Rijswijk*, aflevering 3, 1990, 22-31.

Koot 2008

J.M. Koot, Opgegraven! Archeologisch onderzoek in Rijswijk, *Rijswijkse Serie*, 13, 2008.

Renaud 1956

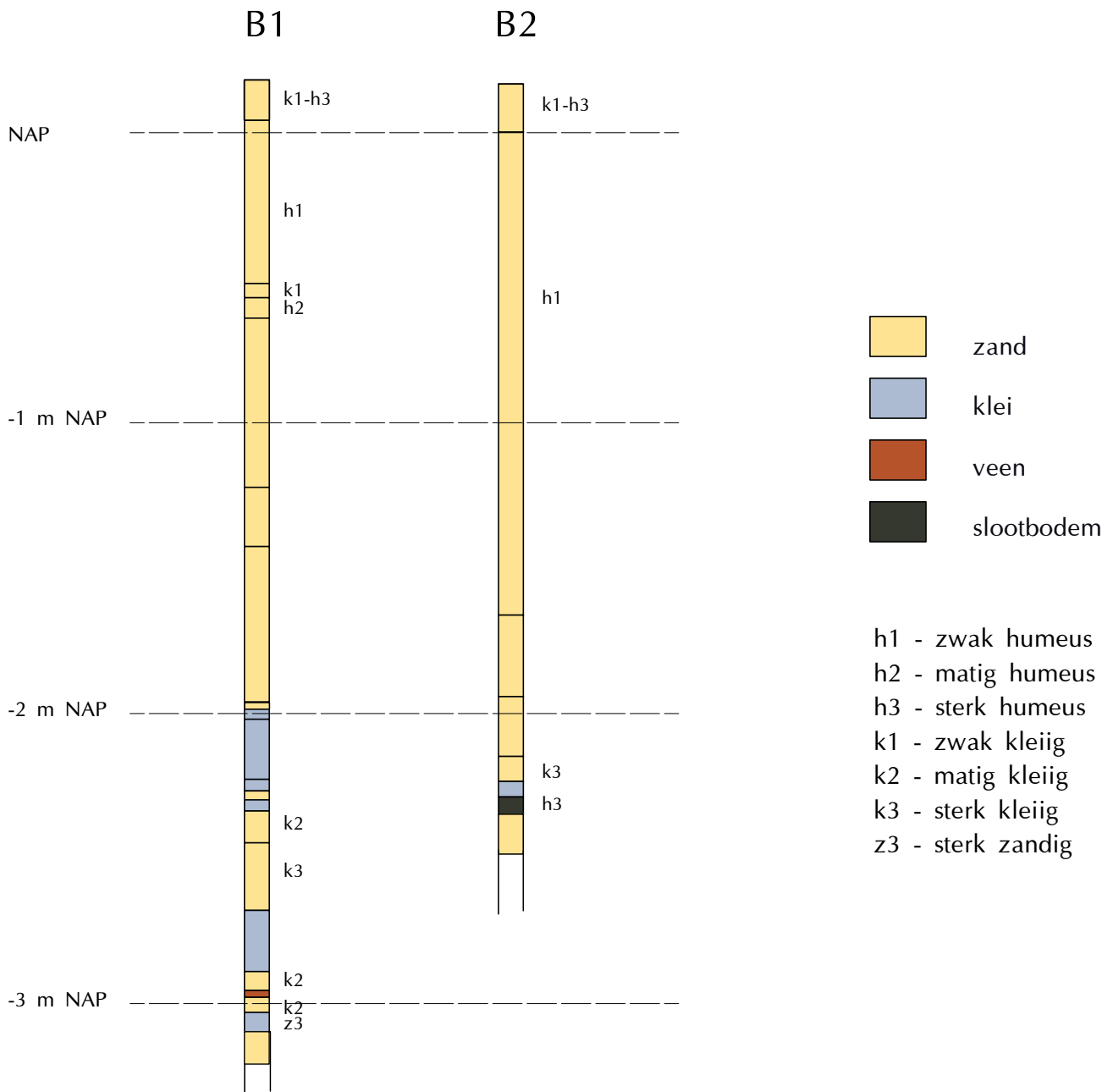
J.G.N. Renaud, Het huis van ridder Dirk van Hodenpijl, in: *Berichten van de Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek*, jaargang 7, 's-Gravenhage, 81-83 en Pl. XV, 1956.

Renaud 1957

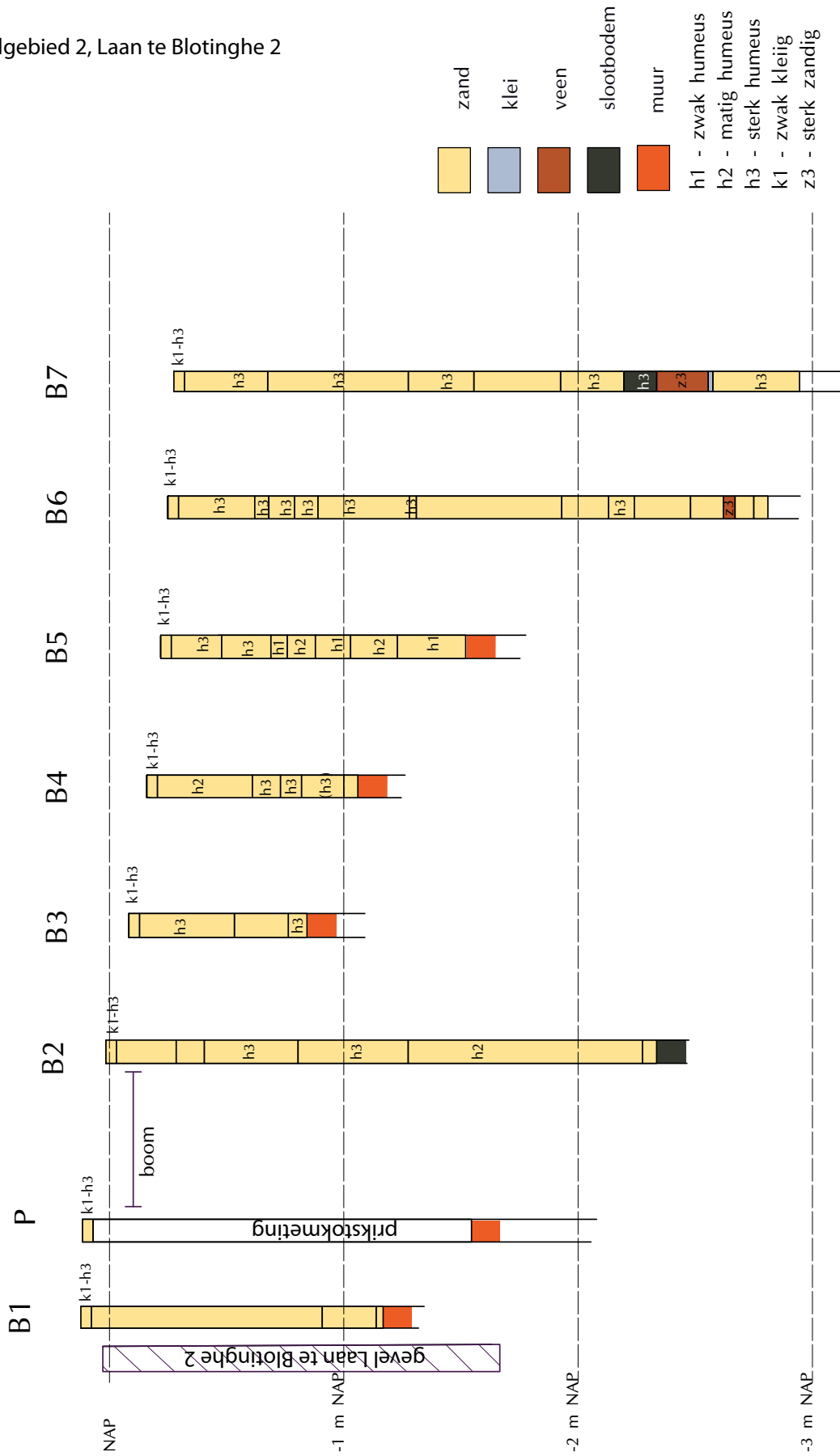
J.G.N. Renaud, Blotinge of Hodenpijl, in: *Jaarboek Die Haghe 1956*, 's-Gravenhage, 6-21, 135, 1957.

Bijlage 1 Boorstaat

Deelgebied 1, voortuin Tulpstraat 2

Deelgebied 2, Laan te Blotinghe 2

Bijlage 2 Boorbeschrijving

(Maten in cm onder maaiveld tenzij anders vermeld.)

Boringen voortuin KPN-centrale.

Boring 1 (+ 0,17 m NAP)

0-14	Zand, weinig kleiig, sterk humeus, donker bruingrijs, bouwvoor
14-70	Zand, iets humeus, opgebracht, geelgrijs
70-75	Zand, weinig kleiig, geelgrijs
75-82	Zand, matig humeus, licht bruingrijs
82-140	Zand, schoon, grijsgeel
140-160	Zand, schoon, geel
160-213	Zand, matig veel roestvlekken, geel
213-216	Zand, bruingrijs, vleilaag
216-220	Klei, vet en vuil, lichtblauwgrijs
220-240	Klei met zand, matig veel puin(gruis), vuil, grijs
240-244	Klei, vet, lichtblauwgrijs
244-247	Zand, met veel puin, vuil, grijs
247-251	Klei, vet, lichtblauwgrijs
251-261	Zand, matig kleiig, geroerd, vuil, geel
261-284	Zand sterk kleiig, geroerd, vuil, geel, met op 275 brokje mortel
284-306	Klei, lichtblauwgrijs, ongeroerd
306-312	Zand, matig kleiig, grijs
312-315	Veen, verslagen, donkerbruin
315-320	Zand, matig kleiig, grijs
320-327	Klei, sterk zandig, grijs
227-338 EB	Zand, geel (strandwal)

Boring 2 (+ 0,17 m NAP)

0-17	Zand, weinig kleiig, sterk humeus, donker bruingrijs, bouwvoor
17-182	Zand, iets humeus, opgebracht, geelgrijs, met op 155 brokje baksteen en op 172 brokje mortel
182-210	Zand, geel
210-230	Zand, grijs
230-239	Zand met brokjes klei, vuil, geelgrijs
239-243	Klei, grijs met zwarte laagjes (grachtbodem)
243-250	Zand, grijs, gelaagd met zwarte sterk humeuze kleilaagjes (grachtbodem)
250-263 EB	Zand, geel, ongeroerd

Boringen tuin Laan te Blotinghe 2

Boring 1 (+ 0,12 m NAP)

- 0-5 Zand, weinig kleiig, sterk humeus, donker bruingrijs, bouwvoor
- 5-103 Zand, opgebracht, geel
- 103-126 Zand, geelgrijs
- 126-129 EB Zand, grijs. Einde boring vanwege muurresten of puin.

Boring 2 (+ 0,02 m NAP)

- 0-5 Zand, weinig kleiig, sterk humeus, donker bruingrijs, bouwvoor
- 5-30 Zand, opgebracht, geel
- 30-42 Zand, vuil, grijsgeel
- 42-82 Zand, sterk humeus, donker grijsbruin
- 82-129 Zand, sterk humeus, grijsbruin tot donkergrijsbruin
- 129-229 Zand, matig humeus, grijsbruin
- 229-235 EB Zand, grachtbodem, met veel puin, donkergrijs

Boring 3 (-0,08 m NAP)

- 0-5 Zand, weinig kleiig, sterk humeus, donker bruingrijs, bouwvoor
- 5-45 Zand, sterk humeus, donker grijsbruin
- 45-68 Zand, vuil, geel
- 68-76 EB Zand, sterk humeus, met puin, geelbruin. Einde boring vanwege puin

Boring 4 (-0,18 m NAP)

- 0-5 Zand, weinig kleiig, sterk humeus, donker bruingrijs, bouwvoor
- 5-45 Zand, matig humeus, geelgrijsbruin
- 45-57 Zand, sterk humeus, compact, vuil, grijsbruin
- 57-66 Zand, sterk humeus, verrommeld, grijsbruin
- 66-90 EB Zand, opgebracht, met humeuze insluitsels, geel. Einde boring vanwege puin

Boring 5 (-0,22 m NAP)

- 0-5 Zand, weinig kleiig, sterk humeus, donker bruingrijs, bouwvoor
- 5-26 Zand, sterk humeus, vuil, donker grijsbruin
- 26-47 Zand, sterk humeus, geelbruingrijs, bruin gevlekt
- 47-54 Zand, licht humeus, geel
- 54-66 Zand, matig humeus, vuil, geelgrijsbruin
- 66-81 Zand, licht humeus, minder vuil, geel
- 81-101 Zand, matig humeus, met puin, vuil, geelgrijs
- 101-130 EB Zand, licht humeus, minder vuil, geelgrijs. Einde boring vanwege puin

Boring 6 (-0,22 m NAP)

- 0-5 Zand, weinig kleiig, sterk humeus, donker bruingrijs, bouwvoor
- 5-37 Zand, sterk humeus, donker grijsbruin
- 37-43 Zand, sterk humeus, vuil, grijsbruin
- 43-54 Zand, sterk humeus, geelgrijsbruin
- 54-64 Zand, sterk humeus, met matig veel puin, vuil, geelgrijsbruin
- 64-103 Zand, sterk humeus, compact, vuil, geelgrijsbruin
- 103-106 Zand, sterk humeus, met matig veel puin, geelgrijsbruin
- 106-168 Zand, grijs / bruin
- 168-188 Zand, geelgrijs, met brokken humeus, vuil, grijsbruin zand en met brokje baksteen
- 188-199 Zand, sterk humeus (venig) met fragmenten wortelhout.
- 199-223 Zand, grijs
- 223-237 Zand, bruin/grijs
- 237-242 Veen, sterk zandig, bruin
- 242-250 Zand, bruin/grijs
- 250-256 EB Monster ontbreekt (guts leeggelopen)

Boring 7 (-0,38 m NAP)

0-5	Zand, weinig kleiig, sterk humeus, donker bruingrijs, bouwvoor
5-40	Zand, sterk humeus, donker grijsbruin
40-100	Zand, matig tot sterk humeus, grijsbruin, naar onderen minder humeus en lichter
100-128	Zand, geel
128-165	Zand, grijs
165-192	Zand, sterk humeus, modder, vuil, donkergrijs
192-206	Zand, sterk humeus, doorworteld, zwart
206-228	Veen sterk zandig, donkerbruin
228-230	Klei, matig humeus, bruingrijs
230-267 EB	Zand, sterk humeus (venig), grijsbruin

Correspondentieadres:

Gemeente Rijswijk
Afdeling Stad en Samenleving
Bureau Monumentenzorg en Archeologie
Postbus 5305
2280 HH Rijswijk

Tel: (070) 326 1973
Fax: (070) 326 1410
E-mail: Archeologie@rijswijk.nl

Bezoekadres:
Stadhuis Rijswijk
Bogaardplein 15
2285 DP Rijswijk